

בנין יעקב

על פרשת השבוע

'שמחת תורה' - שמחה גדולה לכל ישראל כאחד, הן ללומדי התורה והן למחזיקי התורה

חג הסוכות - "זמן שמחתינו"

אלקיכם שבעת ימים, הרי לנו ג' פעמים שמחה בחג הסוכות, ומכאן אתה למד שהשמחה בחג הסוכות עולה על כולנה.

'כי מסוכה תצא תורה'

אמנם גם השמחה המשולשת והגדולה הזאת של חג הסוכות, אינו מגיע עדיין לשמחה הגדולה ביותר ברגל בפני עצמו, ביום השמיני של חג - שמחת תורה, כי 'אין שמחה כשמחת התורה' (אברבנאל בפרשתן). וגם בחג הסוכות גופא מצינו בדברי המהרש"א (פסחים סח:), שיכולים לצאת מצוות 'ושמחת בחגך', בשמחת לימוד התורה המשמח הלב.

וזהו כל תכלית השמחה בחג הסוכות, כהכנה דרבה כדי להגיע מזה ליום הגדול של שמחת תורה, שבו אנו שמחים בשמחה הגדולה ביותר - שמחת התורה. וכמו שהמליצו 'כי מסוכה תצא תורה', כלומר, מהשמחה הגדולה ביותר של חג הסוכות, אנו 'יוצאים' תיכף ומיד לשמחת התורה,

הנה בכל הרגלים והמועדים יש מצוות שמחת החג, אמנם בכל זאת מצינו שמכל המועדים כולם, רק חג הסוכות לבד נקרא 'זמן שמחתינו', וכפי שאנו מזכירים זאת בכל התפילות וקידושי היום של חג הסוכות. כי מצוות השמחה בחג הסוכות צריכה להיות עשרות מונים יותר משאר כל החגים והמועדים. כמו שכתב הרמב"ם (הלכות סוכה פרק ח הלכה יב): "אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה, שנאמר 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים'.

וכך אנו רואים בתורה הקדושה, דהנה בחג הפסח לא נזכר כלל לשון של שמחה בתורה, ובחג השבועות נכתב ענין השמחה פעם אחת בלבד, "ועשית חג שבועות לה' אלקיך וכו', ושמחת לפני ה' אלקיך" (דברים טז, י), ורק בחג הסוכות כתוב שלשה פעמים בתורה (תורה, א) 'ושמחת בחגך', (ב) 'והיית אך שמח', (ג) (ויקרא כג, מ), "ושמחתם לפני ה'.

שהוא השמחה הגדולה ביותר שיש לבני ישראל, לשמוח עם התורה הקדושה.

אין שמחה כשמחת התורה

ואכן יום טוב שמיני עצרת ושמחת תורה, הוא יום של שמחה וצהלה, ימים ונהרות של שמחה ודבקות בהשי"ת ובתורתו נשפכים ביום הזה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. בני ישראל מסבבים ועושים הקפות עם התורה הקדושה, ומתרפקים עליה בדבקות וגעגועים, בבחינת 'חבוקה ודבוקה בך'.

לב מי לא ימס בראותו אנשי צורה ובני עליה, יחד עם יגיעי כפיים ופשוטי עם, זקנים ונערים בחורים וילדי חמד וגם באים בימים, כולם כאחד יוצאים במחולות וריקודין קדישין לכבודה של התורה הקדושה, הארה של קדושה וטהרה ניכרת על זיו איקונייהם, והכרת פניהם ענתה בהם, כי קודשא בריך אורייתא וישראל חד הם.

מהו שמחתם של הפשוטי עם ועמי הארצות בשמחת תורה

וכאן הבן שואל, לשמחה מה זו עושה. בשלמא רבנן ותלמידיהון, מרביצי התורה והתלמידי חכמים, לומדי הכוללים ובחורי הישיבות הקדושות, וכל אלו שתורתם אומנתם, ואפילו אותם שרק 'קובעים עתים' לתורה, שפיר יש להם לשמוח ולרקוד בכל כוחם בשמחת התורה, שהרי זוכים ביום קדוש זה לסיים את כל התורה

שבכתב, ולהתחיל מחדש את התורה מ'בראשית'.

אבל אותם הפשוטי עם ועמי הארצות, שבקושי יודעים הם מהו התורה הקדושה, כל ימיהם עובדים הם ביגיעת כפיים מן הבוקר עד הערב, ולא זכו מעולם לטעום טעמה המתוק והערב של התורה הקדושה, מה להם ולשמחת התורה. ומהו פשר הדבר שאנו רואים בחוש שגם הם מצטרפים בהתלהבות גדולה למעגלי הרוקדים, וששים ושמחים עד מאד בשמחת תורה, הרי זה דבר תמוה לכאורה, מהו שמחתם הנלהבת ביום קדוש זה.

האנשים הפשוטים שמחים בשמחת אחיהם הששים בשמחת התורה

וידוע מה שמסופר בזה על הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע, שפעם אחת ביום שמחת תורה, כאשר המון החסידים הצטרפו למעגל הריקודים לכבוד שמחת התורה, מתוך התלהבות של קדושה והתעלות רוחנית עליונה. באחד ההקפות התפרץ פתאום לתוך המעגל הפנימי, לא אחר מאשר העגלון, שהיה יהודי פשוט מאד, והתחיל לרקוד בכל כוחו בדביקות נפלאה מתוך שמחה וגיל.

בתום ההקפה, קרא אותו הרבי והלך עמו לפינה צדדית בבית המדרש ושאל אותו, האם סיימת את כל הש"ס? איני יודע כלל מה זה - ענה העגלון. אולי סיימת לכל הפחות את התורה שבכתב עם פירוש

מה שזכיתם לסיים את התורה הקדושה, התעורר בי התלהבות של שמחה נפלאה, שהרי כל בני ישראל אחים קרובים הם, 'אחינו כל בית ישראל'. וחשבתי לעצמי, איך יתכן שכל כך הרבה 'אחים' שלי מתחתנים עם התורה הקדושה, ואילו אני אעמוד מן הצד.

ולכן קפצתי לתוך מעגל הרוקדים והתחלתי לשוש ולשמוח ולרקוד, שהרי האחים שלי עורכים כאן שמחת נישואין, ולכן גם אני אשמח בשמחתם, כאילו הייתה זו שמחתי, כשם שאני רוקד ושמח בכל כוחי כאשר אחי עורך שמחת נישואין של בנו או בתו. כאשר שמע הרה"ק מרופשיץ זצוק"ל דברי היהודי הפשוט שנאמרו בתמימות אמינית, יצא עמו במחול נלהב ורקדו יחד במשך שעה ארוכה, לקול שירתם ותשואותיהם של החסידים.

רש"י? רבי קדוש - ענה העגלון, חבל שהרבי יוסיף לשאול אותי עוד ועוד, אפילו את אותיות הא'-ב' אינני יודע לקרוא.

אם כן למה אתה כל כך שמח ורוקד בהתלהבות נוראה, לשמחה מה זו עושה - שאל אותו הרבי. נענה העגלון ואמר: הנה כאשר אחי מחתן את בנו או את בתו, הרי זו שמחה גדולה לכל המשפחה, וכי ראוי הדבר שאעמוד מן הצד ולא אשמח בשמחתו, לא ולא, בוודאי אני שש ושמח ורוקד ומשמח את כולם, למרות שהחתן אינו בני, והכלה איננה בתי, בכל זאת אני מרגיש עצמי כחלק גדול מן השמחה, מאחר שאחי הוא המחותן וראש השמחה הזאת, ובוודאי הדבר ראוי ומובן לכל מה שגם אני שמח ושש בכל לבי.

וכך גם היום בשמחת תורה, כאשר עמדתי וראיתי איך שהרבי וכל החסידים שמחים ורוקדים בשמחה נפלאה כזאת, על

אין הקב"ה נותן לאדם דבר שאינו יכול לעמוד בו

שנאמר בתחילת הפרשה האחרונה שקוראים בשמחת תורה - פרשת וזאת הברכה (דברים לג, א-ב), 'וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו, ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קדש מימינו

**לפני נתינת התורה לישראל,
הציע הקב"ה את התורה
הקדושה לאומות העולם**

ונראה לבאר עוד שמחת היהודים הפשוטים בשמחת התורה, על פי מה

הטעם שהקב"ה הציע לאומות העולם רק דברות מהלוח השמאלי

והנה ידוע ששני לוחות הברית שעליהם נכתבו העשרת הדברות, נחלקים לשתי לוחות, לוח ימין ולוח שמאל. על הלוח הימני כתוב המצוות של בין אדם למקום, 'אנכי ה' אלקיך', 'לא יהיה לך' וכו'. ואילו על הלוח השמאלי כתוב המצוות של בין אדם לחבירו, 'לא תרצח', 'לא תנאף', 'לא תגנוב' וכו'.

וכשנדקדק נראה שהשי"ת הציע לאומות העולם דוקא מצוות מן הלוח השמאלי, שכאמור הם מצוות של בין אדם לחבירו, 'לא תרצח', 'לא תגנוב'. ואפשר לבאר, שהשי"ת רצה להראות להם בזה, הטעם למה באמת אינם ראויים לקבל את התורה כמו כלל ישראל, מפני שיש להם מידות מושחתות, ולא יוכלו לקיים את המצוות של בין אדם לחבירו. ולכן רק כלל ישראל בעצמם ראויים ומוכנים לקבל את התורה הקדושה, ולקיים כל תרי"ג מצוותיה, בין המצוות של בין אדם למקום ובין המצוות של בין אדם לחבירו.

אש דת למו'. ופירש"י, 'וזרח משעיר למו' - שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה ולא רצו. 'מהר פארן' - שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלוה, ולא רצו.

והענין מבואר יותר בארוכה במכילתא (מסכתא דבחודש פרשה ה), שאומות העולם נתבעו ונשאלו אם הם רוצים לקבל את התורה, כדי שלא ליתן להם פתחון פה כלפי השכינה לומר, אילו נתבענו היינו מקבלים עלינו, ולכן הוכיח להם הקב"ה שנתבעו ולא קיבלו עליהם.

וזהו כוונת הפסוק: 'וזרח משעיר למו' - שהקב"ה נגלה על בני עשו הרשע ואמר להם, מקבלים אתם עליכם את התורה, אמרו לו מה כתיב בה', אמר להם, 'לא תרצח'. אמרו לו, זו היא ירושה שהורישנו אבינו, שנאמר (בראשית כז, מ) 'ועל חרבך תחיה'. 'הופיע מהר פארן' - הקב"ה נגלה על בני ישמעאל, אמר להם, מקבלים אתם עליכם את התורה. אמרו לו, מה כתוב בה, אמר להם, 'לא תגנוב'. אמרו לו, בזו הברכה נתברך אבינו, דכתיב (בראשית טז, יב) 'וזהו יהיה פרא אדם', וכתיב (שם מ, טו) 'כי גונב גונבתי'. אבל כשבא אצל ישראל, פתחו כולם פיהם ואמרו, 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע', וזהו 'מימינו אש דת למו'.

א. יתכן שבשביל זה לבד לא נתן הקב"ה את התורה לאומות העולם, מפני ששאלו "מה כתיב בה", והראו בזה שאינם מוכנים לבטל עצמם להשי"ת ולעשות רצונו, ולכן אינם מסכימים לקבל עליהם שום דבר עד שישמעו באופן ברור מה כתיב בה ואם יוכלו להמשיך בתאוותם גם אחרי קבלת התורה. לעומת זה כלל ישראל לא שאלו שאלות, ולא הקשו קושיות, רק כולם כאחד אמרו תיכף ומיד "נעשה ונשמע", ולכן דייקא בהם רצה הקב"ה לבחור אותם לעמו וליתן להם את התורה הקדושה.

תכלית ירידת מצרים היה, כדי לזכך ולטהר את ישראל שיהיו ראויים לקבל את התורה

אמנם באמת יש להבין כל הענין הזה שהקב"ה הציע את התורה לאומות העולם, הרי לכאורה הדבר פשוט ביותר שלא היה להם שום כח לבחור ולענות הן - שהם רוצים לקבל את התורה, שהרי ישראל עלו במחשבה להיבראות (פסיקתא זוטרתא בראשית ג, כד), וזה היה כל תכלית הבריאה, בשביל התורה ובשביל ישראל (רש"י בראשית א, א), ונמצא שהדבר כבר היה מוחלט עוד לפני בריאת העולם, שדוקא כלל ישראל יהיו העם הנבחר אשר להם יינתן התורה.

וזה גופא היה כל תכלית ירידת בני ישראל למצרים, וכל השיעבוד ועבודת פרך שהיה שם מנת חלקם במשך כל השנים, כדי לטהר ולזכך ולצרף אותם, עד שיהיו ראויים לקבל את התורה. כמו שנאמר (דברים ד, כ), 'ואתכם לקח ה' ויוציא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה'. ופירש"י, 'מכור הברזל' - הוא כלי שמזקקים בו את הזהב. ומבואר בזה שעל ידי העבודת פרך והשיעבוד ממצרים, נצטרפו ונזדככו כלל ישראל ונעשו כזהב טהור, ועל ידי זה נעשו ראויים לקבלת התורה.

ואם כן עתה לאחר שכבר היו ישראל במצרים ר"י שנים, וכבר עברו שם כל העינויים והיסורים הקשים והמרים, הרי הדבר פשוט שהתורה צריכה להינתן דווקא

אליהם, ואם כן איך יתכן שהשי"ת הלך כביכול להציע כעת את התורה לאומות העולם. הרי אם חלילה יתמצו לקבל את התורה, יתברר למפרע שכלל ישראל עברו חלילה בחינם את כל היסורים הקשים בגלות מצרים. ואם מפני שהקב"ה ידע מראש שאומות העולם לא ירצו לקבל את התורה, אם כן אינו מוכן כלל מה היה הענין שהקב"ה ילך להציע להם את התורה, מאחר שהדבר ידוע מראש שהם לא ירצו.

'אשר בחר בנו מכל העמים' ונתן לנו את תורתו

ועוד יש להבין איך אנו מברכים כל יום בברכת התורה, 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו', וכי מנין לנו שהקב"ה בחר בנו יותר מכל העמים, הרי אנו רואים שהקב"ה סיבב על כל אומה ואומה להציע להם את התורה הקדושה, ורק לאחר שכולם מיאנו ואמרו 'לא', אז הלך הקב"ה באחרונה לבני ישראל והציע גם להם את התורה הקדושה, ורק הם נענו ואמרו "הן" בשמחה עילאה.

ואם כן יותר היה לנו לברך, 'אשר בחרנו בו מכל העמים', שרק אנו בחרנו בהקב"ה ובתורתו הקדושה, יותר מכל העמים. אך מה שייך לברך 'אשר בחר בנו מכל העמים', הרי יתכן שכל הסיבה מה שהקב"ה בחר בנו, אינו משום שבחר דווקא בנו, רק פשוט מפני שלא נשאר שום אומה שרצתה לקבל את התורה הקדושה, רק בני ישראל לבדם.

ומובן מאליו שאלבא דאמת אין זה כך, שהרי רק אנו ה"עם הנבחר", כמו שנאמר (דברים ז, ו-ח), 'בך בחר ה' אלקיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה, לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים, כי מאהבת ה' אתכם' וגו'. אך לפי זה מתגברת ביותר הפליאה והתמיהה, מאחר שהשי"ת כבר בחר דווקא בנו, אם כן למה סיבב כביכול בחינם על כל האומות, להציע להם את התורה הקדושה.

ביאור על פי משל נפלא למה הציע הקב"ה את התורה לאומות העולם

ואפשר לבאר על פי המשל הנפלא שכתב מרן החתם סופר זצוק"ל (דרשות ח"א קא), לבאר הענין למה הלך הקב"ה להציע את התורה לאומות העולם. משל למה הדבר דומה: לאבא שהיה לו הרבה בנים, או אדון שהיה לו עבדים הרבה, וכן או עבד אחד היה אהוב וחביב עליו ביותר וביותר.

והיה ברשותו חפירה שמוציאים משם אבני זהב וכסף וכלים יקרים, וכמובן שהיה רוצה ליתנה דווקא לבן האהוב לו ביותר. אמנם לא רצה לשנות בין הבנים, כדי שלא להטיל קנאה יתירה על הבן הזה ושלא יתרעמו עליו. וחשב מחשבות רבות על כך, עד שמצא עצה נפלאה על זה.

מה עשה, הוא מסר להבן האהוב בצינעה כלי מלאכה, ולימד לו חכמת הוצאות האבנים מהחפירה, ואופן היתוך אבנים

איך לעשות מהם זהב וכסף וכל חפץ יקר. לאחר מכן קרא לשאר בניו ואמר להם, יש לי כאן חפירה שיכולים להוציא ממנה זהב, כל הרוצה ליטול יבוא ויטול כמה שירצה.

כמובן שכולם מיהרו לבוא מיד לחטוף זהב וכסף, אך כשבאו נתאכזבו מאד, כי הבינו מיד שרק בטורח גדול יוכלו להוציא משם איזה דבר, כי לא היה להם שום חכמה ושום השגה בהוצאת הזהב וההיתוך, וגם לא היה להם לזה שום כלי ושום תחבולה, על כן הרימו כולם את ידיהם בייאוש, ולא רצו להטריח עצמם על זה בחינם, וגילו דעתם בפה מלא שהם מוותרים על המתנה. ורק הבן האהוב אמר שהוא כן חפץ במתנה זו, וכך קיבלה לעיני כולם, מבלי שזה יעורר שום קנאה עליו.

לכלל ישראל מסר הקב"ה גם משפטי התורה, ואילו אומות העולם קיבלו רק חוקים

והנמשל מובן: התורה הקדושה טמונה בתוכה כביכול כל טוב השי"ת ואוצרותיו. אך התחבולה איך להוציא המטמונים משם, מסר הקב"ה בחשאי רק לכלל ישראל, כלומר, הקב"ה נטע בטבע תולדותם של בני ישראל, בינה יתירה להבין ולהשכיל חוקי ומשפטי התורה. מה שאין כן לאומות העולם לא הראה הקב"ה כי אם חוקות התורה, שהם חוקה בלא טעם, ולכן מיאנו לקבל את התורה.

הירידה למצרים נתן הכוח לישראל לקבל את התורה, כאשר ראו והבינו שבוודאי יוכלו לעמוד בנסיונות בכל הדורות

אמנם עדיין יש להבין, דהנה במשל שכתב החתם סופר מבואר, שלבד ממה שלימד האבא לבנו אהובו חכמת הוצאת האבנים, גם נתן לו בחשאי כלי מלאכה אשר על ידה יוכל בפועל להוציא את הזהב והכסף. ואילו בנמשל מבאר החתם סופר רק החלק שהשי"ת מסר לכלל ישראל בינה יתירה להבין התורה ומשפטיה. ויש לדעת מהו הכלי מלאכה שמסר הקב"ה לכלל ישראל.

ואפשר לומר שהכלי מלאכה הוא רמז לשיעבוד מצרים, כי הרי שם עבדו בני ישראל ב'כלי מלאכה' רבים במשך שנים רבות בעבודת פרך ושעבוד קשה, ודווקא עי"ז נתרצו בני ישראל לקבל עליהם את התורה וכל מצוותיה, ולא חששו שמא לא יוכלו לעמוד בנסיונות שיהיה להם במשך הזמן בענין שמירת התורה ומצוותיה.

כי הרי ראו במצרים בחוש שלעולם לא יטוש ה' את עמו, שהרי רגע אחד לפני שנפלו לשער הנו"ן של הטומאה, הוציאם השי"ת בחיפזון ממצרים, כדי שלא ישקעו חלילה בשער זה שאי אפשר לצאת ממנה לעולם. ולמדו מזה בני ישראל לקח רב לכל הנסיונות, שאין הקב"ה מנסה את האדם בדבר שאינו יכול לעמוד בו, רק

וזהו כוונת הפסוק בתהלים (קמז, יט-כ), 'מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום'. דהנה דבר שאינו מובן בשכל נקרא חוק, ואילו דבר המובן על פי השכל נקרא משפט. וזהו 'חוקיו ומשפטיו לישראל', לכלל ישראל מסר הקב"ה גם את החוקים וגם את המשפטים, ונתן להם בינה ודעת שיוכלו להבין ולהשכיל את כל התורה כולה, ובפרט את משפטי התורה המובנים בשכל. 'לא עשה כן לכל גוי', כי לאומות העולם מסר הקב"ה רק את החוקים שהם בלא טעם ואינם מובנים בשכל, 'ומשפטים בל ידעום', הקב"ה לא הודיע להם את משפטי התורה המובנים בשכל, ולכן מיאנו לקבל את התורה.

ועפ"ז מובן שפיר הכל, כלל ישראל אכן עלו במחשבה תחילה, ודווקא בהם בחר השי"ת מכל העמים ליתן את התורה דווקא להם, מפני שהם בני חביבים ואהובים של השי"ת - 'כי מאהבת ה' אתכם'. ולתכלית זו הורידם למצרים, כדי לצרפם ולהכין אותם למעמד קבלת התורה.

אך כדי שכל זה לא יעורר שנאה אצל אומות העולם, לכן הציע השי"ת גם להם את התורה. אמנם גם אז לא מסר להם השי"ת רק את החוקים שאינם מובנים בשכל, כדי שלא ירצו לקבל את התורה, וכך יהיו מוכרחים לשתוק ולהסכים על מה שרק כלל ישראל לבדם מקבלים את התורה הקדושה.

ואינכם שמים לב שנוסף דם מהאצבעות מגודל העיון בלימוד.

ענה לו רבא, 'אנן דסגינן בשלימותא', כתוב עלינו (משלי יא, ג) 'תומת ישרים תנחם', לעומת זה אתם ההולכים בעלילה, כתיב עליכם (שם) 'וסלף בוגדים יחדם'. ופירש"י, 'אנן דסגינן בשלימותא' - 'התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה, וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו'.

ומבואר בזה להדיא, שאכן דווקא בכוח זה קיבלו בני ישראל את התורה עליהם, בזה שסמכו ובטחו בהשי"ת, 'שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו'. ואיך זכו בני ישראל לבטחון גדול זה בהשי"ת, על ידי הגלות והשיעבוד הקשה שהיה מנת חלקם במצרים ברוחניות ובגשמיות, ושם ראו בחוש שאכן אין הקב"ה נותן לנו דבר שלא נוכל לעמוד בו, רק רגע אחד לפני שהאדם מגיע לבחינת 'אינו יכול לעמוד בו', מצילו הקב"ה מן הנסיון, כמו שהיה במצרים, שרגע אחד לפני שנכנסו חלילה לשער הנו"ן של הטומאה אשר כל באיה לא ישובון רח"ל, הוציאם הקב"ה מגלות מצרים לחירות עולם. וזה נתן להם הכוח להתהלך בתום לב בקבלת התורה, ולסמוך על הקב"ה שלא יטעין אותם דברים שלא יוכלו לעמוד בו.

רגע אחד לפני שהאדם אינו יכול לעמוד בנסיון עוד, ממש ברגע זה מוציאו השי"ת מן הנסיון לגמרי ומצילו.

וזהו אכן ה'כלי מלאכה' שהקדים הקב"ה ליתן לבני ישראל עוד לפני מעמד קבלת התורה, שבזה ידעו בידיעה ברורה, שכל עוד שיש להם הנסיון, הוא סימן מובהק שעדיין יש להם הכח לעמוד בזה, כי הרי לא יטוש ה' את עמו, והקב"ה מדקדק עם כל אדם כחוט השערה לראות באיזה רגע לא יוכל לעמוד עוד בנסיון, ואז מצילו הקב"ה לגמרי מזה, ולכן נתרצו לקבל עליהם את כל התורה כולה, ולא חששו משום דבר.

תומת ישרים תנחם

וזהו מה שמסופר בגמרא (שבת פח.), ש'ההוא מינא' ראה את האמורא הקדוש רבא איך שהוא מעיין בתלמודו, והיו אצבעות ידיו מונחות תחת רגליו, והיה רבא לוחץ עם רגליו על אצבעות ידיו, עד שנטפו דם מאצבעותיו, ורבא לא שם לב לזה כלל, מתוך גודל עיונו בתורה הקדושה. אמר 'ההוא מינא' לרבא, 'עמא פזיזא', שהקדמתם 'נעשה' ל'נשמע', ולא חיכיתם מקודם לשמוע מה הם המצוות ואם אתם מסוגלים לקיים אותם, ורק אז לקבל אותם. ועדיין אתם נמצאים בפזיזות שלכם,

מחזיקי התורה זוכים בעולם העליון לקבל חלק כחלק כמו לומדי התורה

כל אחד מישראל חייב בתלמוד תורה

ועפ"י כל זה אפשר לבאר סיבת השמחה הנפלאה של האנשים הפשוטים בשמחת תורה. דהנה המצוה הגדולה והיקרה ביותר שנצטוונו בתורה הקדושה הוא, מצוות תלמוד תורה - ותלמוד תורה כנגד כולם.

ובמצוה זו נתחייבו כל אחד ואחד מישראל באשר הוא שם, כמו שפסק הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה ח): 'כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כוחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר 'והגית בו יומם ולילה'. עכ"ל.

ונשאלת השאלה, שהרי אם כן נמצא שמצוות תלמוד תורה, נחשבת כביכול אצל האנשים הפשוטים ביותר מכלל ישראל, בבחינת 'אינו יכול לעמוד בו', שהרי אפילו את אותיות הא'-ב' אינם יודעים ומכירים, ואם כן כיצד יוכלו לקיים מצוות תלמוד תורה, לקבוע להם זמן לתלמוד ביום ובלילה, הרי אפילו פסוק אחד בחומש

אינם יכולים לקרוא וללמוד. וכמו כן אותם האנשים הטרודים במסחרם ופרנסתם כל הימים, ורק בקושי גדול הם מוצאים שעה קלה עבור הקביעות עתים לתורה, איך שייך לומר עליהם, שמצוות תלמוד תורה ביום ובלילה, הוא אצלם בגדר 'דבר שיכול לעמוד בו'.

שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהליך - חלק כחלק יאכלו

והתשובה לזה מבואר גם כן בפרשה האחרונה שקוראים ביום שמחת תורה - פרשת וזאת הברכה (דברים לג, יח), "לזבולון אמר שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהליך". ופירש"י, 'שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהליך' - זבולון ויששכר עשו שותפות, 'זבולון לחוף ימים ישכון' ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר, ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה, לפיכך הקדים זבולון ליששכר, שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה. 'שמח זבולון בצאתך' - הצלח בצאתך לסחורה, 'ויששכר' - הצלח בישיבת אוהליך לתורה.

ודבר נורא מבואר בגמרא (פסחים נג:), 'כל המטיל מלאי לכיסו של תלמידי חכמים

[נותן סחורה לתלמידי חכמים להשתכר בה, רש"י], זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר (קהלת ז, יב) **"כי בצל החכמה בצל הכסף"**. ופירש"י, **'בצל החכמה' - במחיצת החכמה יכנס זה שהנההו מנכסיו**.

והוא מבהיל על הרעיון, למרות שיהודי פשוט זה לא למד ולא שנה מימיו, ולעומתו היהודי שהחזיק אותו מכספו, למד את כל התורה כולה, וחיבר ספרים רבים בכל מקצועות התורה, והרביץ תורה לאלפים, וחדש חידושים עמוקים לרוב. בכל זאת כאשר יגיעו לעולם הבא - 'חלק כחלק יאכלו', אותו יהודי פשוט שלא הכיר אפילו צורת אות, יזכה להיכנס לאותו היכל ולאותו מחיצה של האי גאון וצדיק שכל רז לא אניס ליה, אשר בוודאי שכרו בעולם העליון הוא לאין ערוך, בלי שום גבול וקץ. ולכל השכר הנפלא הזה יזכה אותו יהודי פשוט בבחינת 'עמו במחיצתו', בשכר הזאת שהחזיק אותו מכספו בעולם העליון, ובזכותו היה יכול האי גאון וצדיק לעסוק בתורה בשלווה והשקט ובטח.

המחזיק לומדי תורה נחשב כאילו הוא לומד בעצמו

והשתא אתי שפיר טובא, כי אכן הקב"ה אינו מצווה עלינו שום דבר שלא נוכל לעמוד בו. ואף מצוות תלמוד תורה שאנו רואים שלא כל אחד מישראל באשר הוא שם, זוכה ללמוד ולהבין את התורה הקדושה, ולא כולם זוכים לשבת וללמוד ביום ובלילה, מחמת טירדת פרנסתם

ומסחרם, בכל זאת הוא דבר שכל אחד מישראל יכול לעמוד בו, על ידי שיחזיקו בכספם וממונם את לומדי התורה, וכך כבר יהיה נחשב להם מעתה, כאילו הם עצמם עוסקים בתורה הקדושה, מאחר שרק על ידיהם ובזכותם, יכולים התלמידי חכמים לעסוק בתורה הקדושה, על ידי שאותם האנשים מחזיקים אותם מכספם.

כמו שנפסק בשולחן ערוך הלכות תלמוד תורה (סימן רמ"ו סעיף א), לאחר שמרן המחבר מביא את דברי הרמב"ם שהובא לעיל, שכל אחד מישראל חייב במצוות תלמוד תורה, מסיים המחבר וכותב: "ומי שאי אפשר לו ללמוד, מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים". ומוסיף על זה הרמב"ם בשם הטור, שעל ידי זה יהיה נחשב לו "כאילו לומד בעצמו". ועוד כתב הרמב"ם: "ויכול אדם להתנות עם חבירו שהוא יעסוק בתורה והוא ימציא לו פרנסה, ויחלוק עמו השכר".

הרי לנו שהיא הוראה מיוחדת בדיני מצות לימוד התורה, שאף מי שאין ביכולתו להיות מיושבי אהל ולשקוד על דלתי התורה, יש בידו האפשרות להיות חלקו שווה עם עמלי התורה, על ידי שיחזיק את התלמידי חכמים, וכך יהיה נחשב לו כאילו הוא עצמו עמל ויגע כל ימיו בתורה הקדושה.

וממילא שפיר ושפיר נחשב מצוות לימוד התורה כדבר שיכול לעמוד בו, כי

כאמור אין זה מדין 'צדקה', אלא הוא חלק ממצוות תלמוד תורה. [וכמובן שלהוראה למעשה צריכים לשאול שאלת חכם בכל זה].

המחזיק לומדי תורה זוכה בעולם העליון שמלמדים אותו את כל התורה וסודותיה

דבר נפלא מצינו בזה בדברי רבינו החיד"א זיע"א (ראש דוד בפרשתן), דהנה לכאורה יש עדיין מקום ליהודי הפשוט להתעצב אל לבו, שמאחר וסוף סוף היה עם הארץ, מה יעשה בעולם הבא בשבתו עם הגאונים והצדיקים והתלמידי חכמים שהחזיק אותם מכספו, הרי הוא לא עסק בתורה בעולם הזה, ואם כן מהו השכר הזה, אם יהיה יושב שם כגולם וחולם, ולא יבין כלל את דבריהם שהם מפלפלים בתורה ברזי החכמה, ואילו הוא שותא דרבנן לא גמיר.

רק הנה כתב בספר **שכחת לקט** (ערך גמילות חסדים אות ד') וכך לשונו: **'מי שנתן בחייו ללומדי תורה וגמל חסד עמהם, אף על פי שהוא עם הארץ, לאחר שמת מלמדיו אותו סודי רזי', עד כאן לשונו.** ואם כן שפיר ישמחו ויעלצו מחזיקי התורה, כי

ממה נפשך, מי שחנן אותו הקב"ה חכמה ובינה, ויודע ללמוד ולהבין, בוודאי יכול לעמוד במצות לימוד התורה, ואשרי לו ואשרי חלקו שזוכה בפועל לבחינת גן עדן בעולם הזה, לעסוק בתורת השי"ת. ואפילו מי שלא זכה לחכמה ובינה, או שהוא טרוד כל היום על המחיה ועל הכלכלה, בכל זאת יכול וצריך להחזיק לומדי התורה, וכך יהיה נחשב לו כאילו הוא לומד בעצמו.

חידוש גדול - אין יוצאין מצות צדקה בעשיית שותפות יששכר זבולון

ועל פי הדברים האלו חידש מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל פסק נפלא להלכה למעשה, שאין יוצאין מצות צדקה בעשיית שותפות יששכר זבולון! כי אין זה בגדר צדקה כלל, רק כך הוא דרכה של תורה, שיששכר יושב ולומד בפועל, ואילו זבולון עוסק במסחרו ופרנסתו, ומחזיק אותו, ועי"ז נחשב לו כאילו הוא לומד בעצמו, ויהיה שכרו שווה עמו חלק כחלק בעולם העליון.

והיינו טעמא נמי שאף אם התלמיד חכם אינו בגדר עני, בכל זאת שייך לעשות גם עמו השותפות של יששכר זבולון, ולהתחלק עמו בשכרו לעולם הבא, כי

ב. עיין במה שהרחבנו בזה במאמרינו בפרשת קרח (תשפ"ו), שגם אותם האברכים שיש להם בפועל לחץ ודוחק בפרנסתם, והדבר גורם להם שיוכרחו לעזוב את היכלי הכוללים, לאחר שאלת דעת תורה בזה, אסור להם מחמת זה להסיח דעתם מהשאפה הגדולה לחזור לאוהלי התורה בהיכלי הכוללים, ולא יקבעו בדעתם מחמת זה לומר, שמעתה ואילך כבר אינם בגדר 'אברכי כוללים' לצמיתות. רק אדרבה תמיד יהיה תפילה זו שגורה על פיהם, "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי", כדי שאז כאשר יהיה לי פרנסה בהרחבה ובריוח, "ושבתי בבית ה' לאורך ימים", ברצוני לשוב אז לבית ה' בהיכלי הכוללים, ולשבת שם לאורך ימים - 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי'. יעוין שם בארוכה.

חיים (כתר ראש על מרן הגר"ח מוואלוז'ין), שפעם כאשר נפטר אחד ממחזיקי הישיבה הקדושה של וואלוז'ין, ישב מרן הגר"ח מוואלוז'ין זצוק"ל בליל שבת קודש, ולמד משנה אחת לעילוי נשמתו של אותו מחזיק תורה שהלך זה עתה לבית עולמו. ונתקשה בביאור המשנה.

ונתנמנם, והגיע אליו בחלומו אותו מחזיק תורה שנפטר, וביאר לו את המשנה בטוב טעם ודעת, ויהי כאשר נתעורר הגר"ח אמר כמשתאה: 'כל כך מהר הולך שם'. כלומר, כל כך מהר כבר לימדו אותו כל התורה כולה, והוא כבר יושב במקומו בגן עדן, ומבין את כל התורה בהבנה ברורה שאין כמותה.

השמחה הגדולה של האנשים הפשוטים בשמחת תורה

ומעתה יובן מאד, דלכן שפיר ושפיר יוצאים אפילו האנשים הפשוטים מאד במחולות וריקודים נפלאים ונלהבים בשמחת תורה. כי הגם שלא זכו בפועל ללמוד שום דבר בשנה החולפת, ואפילו צורת האותיות אינם מבינים, בכל זאת כאשר הם רואים גודל השמחה והחדווה של לומדי התורה שהם מחזיקים אותם בכספם, עד שהם רוקדים ומפזזים בכל כוחם ביום אשר מסיימים את התורה.

הם מבינים על ידי זה, כמה גדול יהיה שמחתם ותענוגם ואושרם הרב בעולם העליון, כאשר ילמדו גם אותם את כל

גם הם יזכו בעולם העליון להבין ולהשכיל כל התורה, ושפיר יתענגו בחלקם בגן עדן, במחיצת הלומדים הצדיקים שהחזיקו אותם מכספם.

"שמח" זבולון בצאתך

ועל פי זה מבאר החיד"א את הפסוק **"שמח זבולון בצאתך"**, דהנה לכאורה יש להבין מהו הלשון **'שמח'**, דמשמע מזה שהיה זבולון מתעצב עד שהיה היה צריך משה רבינו לשמחו. ועפ"י מה שנתבאר יובן שפיר, כי אכן זבולון היה מתעצב אל לבו, על מה שסוף סוף אינו זוכה ללמוד את התורה, ומה ירוויח ממה שבסופו של דבר יזכה לשבת במחיצתו של התלמיד חכם שהחזיק אותו מכספו, אם גם שם יישאר עם הארץ.

ועל זה אמר לו משה רבינו, **"שמח"** זבולון בצאתך, פירוש, שמחה גדולה יש לך לשמוח, כי **'בצאתך'** - מהעולם הזה, על דרך שאמרו רבותינו ז"ל **'ברוך אתה בצאתך'** - מהעולם הזה, אזי תזכה ל**"יששכר באהלך"**, שתהיה עם יששכר במחיצתו לעולם הבא. ולא תחוש כי לא למדת חכמה ומה תעשה שם עם יששכר, כי כאשר תגיע שם כבר תזכה לתורה, כי ילמדו אותך כל התורה וסודותיה בעלותך לעליון העליון, וממילא יהיה לך נחת ותענוג גדול שאין כמותו, ממה שתזכה לשבת באהלו של יששכר בגן עדן.

סיפור נורא הובא בזה בספר **אורחות**

על גודל החסד שעשה הקב"ה עמהם, שלמרות שלא למדו ולא שנו, בכל זאת עוד יזכו בעולם העליון לכל הטוב הזה, ואין לך שמחה גדולה מזה.

התורה כולה, ויזכו גם הם לשבת במחיצתם של אותם עמלי התורה השמחים ורוקדים כאן בעוז ותעצומות. ואשר על כן יוצאים גם הם בריקודים נלהבים ומשמחים,

עיקר השכר שמקבלים על לימוד התורה, הוא על העמל והיגיעה

לנו מכל הלימוד הזה מאחר שבסוף לא נשאר בידינו מאומה מכל הלימוד הזה, שהרי בטרם צאתנו לאוויר העולם משכיחים מאיתנו את כל מה שלמדנו מפי המלאך.

ותירץ על זה רבו מרן הגר"א הקדוש זצוק"ל, שבאמת האדם הנמצא בעולם השפל החומרי והגשמי, לא יתכן שיוכל להשיג את דברי התורה הקדושה, שהם דברים רוחניים ועליונים, ולכן מלמדים אותו את כל התורה כולה כאשר עדיין הוא ברחם אמו, ולא נדבק בידו עדיין גשמיות וחומריות העולם, ורק כך יוכל אחר כך בצאתו לאוויר העולם, להיזכר במה שלמד מפי המלאך בהיותו טהור ברחם אמו, וללמוד ולהשיג שוב את כל דברי התורה הקדושה.

והטעם שהמלאך משכיח ממנו את כל

הלימוד בזה העולם אינו אלא חזרה ממה שלמד במעי אמו

אמנם באמת צריכים עדיין להבין ענין זה, איך יתכן כדבר הזה שיבין אותו עם הארץ את התורה בעולם העליון, למרות שלא למד כלל בזה העולם אפילו אות אחת. וביאר מרן הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצוק"ל, על פי מה שאמרו חז"ל (נדה ל:), שבהיות העיבור במעי אמו, נר דלוק לו על ראשו, וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, ומלמדין אותו בימי עבורו את כל התורה כולה, וכיון שבא לאוויר העולם, בא מלאך וסוטר על פיו, ומשכחו כל התורה כולה.

וכבר הקשו בספה"ק [כן מובא בספר חכמת בצלאל], מה ראה ה' הטוב ללמד לאדם כל התורה קודם לידתו ולהשכיחה ממנו ביציאתו. ובכלל איזה תועלת יש

התורה בצאתו לאוויר העולם, הוא דבר פשוט, כמו שכבר כתבו הקדמונים, כי אם לא כן, לא יגיע לו שכר על לימוד התורה, מאחר שלא עמל בה כלל. ולכן משכיחים ממנו את כל התורה, כדי שיצטרך לעמול ולהתייגע בתורה הקדושה, ואז יזכה להיזכר במה שלמד מפי המלאך, ובכוח זה יזכה להשיג ולהבין את התורה הקדושה למרות שהוא כבר נמצא באוויר העולם הגשמי והחומרי.

ג. ומצינו בזה עוד שני נביאים המתנבאים שניהם ממש בסגנון זה שכתב מרן הגר"א הקדוש זצוק"ל, הלא הם, הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זצוק"ל בספרו נועם אלימלך, והרה"ק בעל הבני יששכר זצוק"ל.

וכך לשון קדשו של הנועם אלימלך (ליקוטי שושנה):

'דהנה הנשמה שהיא תחת כסא הכבוד, אז היא יודעת להשכיל כל התורה כדאיתא בגמרא (נדה ל:) ומלמדין אותה כל התורה כולה, וכיון שיצא לאויר העולם בא מלאך וסטרן על פיו. ויש ליתן טעם לשבח לזה, שמתחלה מלמדין אותה ואחר כך המלאך סטרן.

ונראה לי שמתחילה הנשמה ששוכנת תחת כסא הכבוד, ולמען לא יהא לה נהמא דכסופא היא נבראת כידוע, וזהו ההכרחי ללמדה כל התורה כולה, כי אילולי זה לא היה באפשרי להנשמה בבואה אל הגוף החומרי להתגבר עליו לשבר תאוותו, וההכרחי ללמדו כל התורה, שעל ידה יכול לשבר כח ותאוות הגוף.

ועוד, אם לא היו מלמדין אותו, לא היה באפשרי לקבל וללמוד אחר כך את התורה, לכן מלמדין אותה מתחילה, כדי שאחר כך בנקל תוכל לקבל וללמוד התורה. אך אם היה נשאר כך בלתי סטירת המלאך, לא היה תועלת בבריאותו כלל, כי לא היה צריך שום עבודה ופעולה לעבוד ולשבר כח התאוה, כי היה כבר מלא תורה כאשר היו מלמדין אותו מתחילה בקדושה, [ולכן] בא המלאך וסטרן על פיו ומשכחו.

אך אף על פי כן נשאר הרושם שנרשם בו, בזה שהיו מלמדין אותו כל התורה, וצריך האדם לעבוד בכל כוחו והתאמצותו, לעורר את הרושם הנרשם בו, לבא אל המעלה שהיה בו קודם בריאתו, כמו שהיה במחצבתו מתחת כסא הכבוד.

וכך לשון קדשו של הבני יששכר (מאמרי סיון מאמר א אות ז):

'על דרך שאמרו רז"ל, דהנשמה בבואה אל עולם הזה ועודנה בעיבור במעי האם, מלמדין אותה כל התורה כולה, וכשבא הזמן שיצא העיבור לאויר העולם, בא מלאך וסטרן ומשכחין ממנו כל התורה, והנה על זה גם כן הקושיא כנ"ל, למה מלמדין אותו ח"ו לריק ומשכחין ממנו אחר כך.

אבל הוא, דהנה זאת התורה הנה היא נעלמת מעיני כל חי, ואין מבוא לאנוש עלי אדמה בארציות להשיג ממנה אפילו מעט קט זולת בסיוע ועזר אלקי, כי הוא אמר ויהי, ומי יאמר לו מה תעשה. והנה אם הוא פעולת אלקי עולם, אין מבוא לשכר ועונש, כיון שהוא דבר ההכרחי בגזירת היוצר בראשית. על כן משכחין ממנו כל התורה כולה בבואו אל העולם, כדי שישגל ידיעת התורה אחר כך מרצונו, ביגיעה ובחירה בדעת שלימה.

ופעולת הלימוד שמלמדין אותו כל התורה במעי אמו מהני, שתישאר בו חקיקה בכח העזר האלוקי, כדי שיהיה יכול בארציות להוציא מן הכח אל הפועל. ובאם לא היה לו מציאות התורה בכח, אין מבוא לבוא לנגוע בקצה עניני התורה בעולם הזה. כדמיון, שאי אפשר לדגי הים שכל מציאות חיותם במים, שיהיו יכולים להשתדל ביגיעה לפרוח באויר כעוף השמים. ויותר מזה המשל כפלי כפלים לאין משער, המשכיל יבין.

אבל כיון שנחקק בו בעזר אלוקי רוחניות התורה, הגם שמשכחין ממנו מטעם הנ"ל, עם כל זה נשאר הדבר אצלו בכח, ועל ידי יגיעתו יכול להוציא הדבר מן הכח אל הפועל. והוא כדמיון, בן אדם שראה

העמל והיגיעה במסחר למען לומדי התורה נחשב כיגיעה ועמילות בתורה

ונמצינו למדים מזה, שעיקר השכר שמקבלים על מצות לימוד התורה, הוא דייקא על היגיעה והעמל בתורה הקדושה. ועל פי הדברים האלו ביאר מרן הגר"ח זצ"ל **מוואלוז'ין** זצוק"ל, ענין השכר של זבולון בעולם הבא. כי הגם שלא זכה להתייגע ולעמול בעסק התורה בעולם הזה, אך סוף סוף התייגע ועמל קשות כל ימיו עבור התורה הקדושה, והיינו בזה שדאג לספק ולהחזיק בממונו את כל הצטרותיו של יששכר. והיה עמל ויגע כל ימיו בסחורתו ופרנסתו, כדי לדאוג שיששכר יוכל לעסוק בתורה באין מפריע.

ומאחר שאף זבולון עמל ויגע בעולם הזה עבור התורה, לכן בדין הוא שיטול שכרו בעולם הבא, שיזכה שם להיזכר למפרע בכל מה שלימד אותו המלאך עוד בטרם צאתו לאוויר העולם, וכך יזכה אז לדעת ולהבין את כל התורה. כי הרי גם לומדי התורה זוכים לכל תורתם רק בזכות לימודם מפי המלאך בטרם צאתם לאוויר העולם, רק לומדי התורה זוכים לזה מיד כשהם עמלים ויגעים בתורה בעולם הזה. לעומת זה הסוחרים היגעים בסחורתם

ופרנסתם - למען לומדי התורה, זוכים להיזכר בתורה שלמדו מפי המלאך רק בעלותם לעולם העליון. עכ"ד.

סיבה נוספת למה גם האנשים פשוטים ששים ושמחים בשמחת תורה

ומעתה יובן עוד למה גם האנשים פשוטים יוצאים בריקודים נלהבים בשמחת תורה, כי הגם שלא למדו בפועל את התורה הקדושה במשך השנה, אך גם הם התייגעו ועמלו במשך כל השנה למען לומדי התורה הקדושה, ועל ידי יגיעה זו נחשב להם כאילו הם עצמם יגעים בתורה כמו שנתבאר, ולכן כשמגיע שמחת תורה, הם ששים ושמחים בשמחת התורה בריקודים נלהבים.

קריאה של חיבה להבעלי בתים שיזדרזו להחזיק את לומדי התורה, וירוויחו מכך בזה ובבא

ומכאן יצא קריאה של חיבה, לכל אלו שאינם זוכים לשבת בפועל באוהלה של תורה, מפני חוסר הבנתם, או מפני גודל טירדותיהם בפרנסתם, שמלבד גודל החיוב עליהם לקבוע לכל הפחות עתים לתורה מדי יום ביומו. ביחד עם זה יזדרזו מאד להחזיק בממונם את לומדי התורה, תלמידי

איזה דבר ונשכח ממנו זמן רב, עם כל זה בעת שראה הדבר נחקק בכח הזכרון, ובמעט קט על ידי השתדלות יזכור, כך וכך היה המעשה.

כן הוא הענין הנרצה, מה שמלמדין לאדם כל התורה קודם בואו לעולם, הגם שמשכחין ממנו, בכדי שיבוא לו הענין ביגיעה על ידי בחירתו, אבל להיות שהוא מן הנמנע זולת בעזר אלוקי, הנה כיון שנשאר אצלו בכח הזכרון, הנה על ידי יגיעתו והשתדלותו, יוכל להוציא הדבר מן הכח אל הפועל. עכ"ל.

חלקינו בין עמלי התורה, ומחזיקי התורה, ויהא סיפוק בידינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל התורה באהבה, אנו וזרעינו וזרע זרעינו עד עולם, ושנזכה בקרוב ל'תורה חדשה מאתי תצא', בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

הישיבות ואברכי הכוללים הלומדים תורה מתוך הדחק.

כי כך לא יהיו נחשבים עוד רק כ'קובעי עתים' לתורה, רק יהיה נחשב כאילו הם עצמם ממיתים את עצמם כל היום באהלי התורה, וכך יזכו בעולם העליון

שִׁלְמָדוֹ אותם את כל התורה כולה וסודותיה, ויזכו לשבת במחיצתם של כל אלו התלמידי חכמים שהחזיקו אותם מכספם, היש לך שמחה ואושר גדול מזה, הרי ממש חבל לפספס ולהפסיד "גן עדן" גדול כזה, שיכולים להרוויח בקלות, על ידי החזקת תלמידי חכמים בעולם הזה.

יעזור השי"ת, שנזכה לשמור ולשוש בשמחת התורה, ושנזכה להתדבק בתורה הקדושה, ויהי

הספר שנכבש הרבה לנבכות

בנין יעקב

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעורך הלבבות בימים המאידים
להבהיק עיניים ביהלום וספורים

חודש אלול
ראש השנה
יום הכיפורים
חג הסוכות

נורתן להשיג
רסה ב' חנות 'קרוים ספרים' - רחוב הלל, מול שערי רס"א
קרית החרדי: חזון איש 26 משפחת רבינוביץ. חפציבה: בסס' 05041-75-336